

تبیین نقش رقابت‌جویی در پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان: بررسی نقش واسطه‌ای تعاملات خانوادگی

شراهه کاشی‌پز طهرانی^۱

معصومه اسمعیلی^۲

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر، تبیین نقش رقابت‌جویی در پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان با نقش واسطه‌گری تعاملات خانوادگی می‌باشد. به منظور سنجش رقابت‌جویی از پرسشنامه استاندارد ماکسول و موریس (۲۰۰۷)، برای پرخاشگری از پرسشنامه باس و پری (۱۹۹۲) و در نهایت برای سنجش نقش واسطه‌ای تعاملات خانوادگی از پرسشنامه ۱۰ سوالی دیوید السون و هاوارد بارس (۱۹۸۵) استفاده شده است. روایی و پایایی این پرسشنامه در این تحقیق و تحقیقات مشابه به تأیید رسیده است. نتایج تحقیق نشان می‌دهد که همه فرضیه‌های فرعی پژوهش به همراه فرضیه اصلی اول با اطمینان ۹۵٪ با توجه به سطح معناداری پایین‌تر از ۰٫۰۵ مورد تأیید قرار می‌گیرند؛ بنابراین با توجه به نتایج این پژوهش بین نقش رقابت‌جویی در ابعاد رضایت خاطر ناشی از دستیابی به عملکرد بهتر، اشتیاق به برد، انگیزه برای تلاش، احساس رضایت از انجام صحیح تکالیف و ترجیح به انجام کارهای سخت‌تر با پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد. رقابت‌جویی سالم اگر در مسیر خود قرار گیرد می‌تواند مانع از بروز پرخاشگری در بین نوجوان پسر گردد، همچنین تعاملات خانوادگی نتوانسته است پرخاشگری ایجاد شده در زمان رقابت را کاهش و یا تعدیل کند.

واژه‌گان کلیدی: رقابت‌جویی، پرخاشگری، تعاملات خانوادگی، خشم، انگیزش، اشتیاق به برد، احساس رضایت.

۱- کارشناسی ارشد مشاوره خانواده دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران

k.tehrani@atu.ac.ir

masesmaeily@yahoo.com

۲- استاد گروه مشاوره دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

مقدمه

بی شک اهمیت رقابت به عنوان جزء جدایی‌ناپذیر از زندگی انسان، انکارناپذیر است و به‌طور معمول توانایی‌های هر فرد در شرایط رقابتی بهتر سنجیده می‌گردد. بررسی تفاوت‌های فردی که روان‌شناسی افتراقی^۱ خوانده می‌شود، به یکی از موضوعات مهم در روان‌شناسی^۲ و علوم تربیتی^۳ تبدیل شده است. روان‌شناسی افتراقی به مطالعه تفاوت‌های فردی در مقایسه با رفتار هنجار یا رفتار دیگران می‌پردازد. یکی از موضوعات مورد بحث در روان‌شناسی افتراقی، تفاوت‌های افراد در میزان رقابت‌جویی^۴ آن‌هاست که در میان افراد مختلف، متفاوت است. رقابت‌جویی دارای مبانی نظری در حیطه انگیزش پیشرفت^۵ و انگیزش^۶ است. رقابت، یک فاکتور انگیزشی است که موجب افزایش انگیزش می‌شود و فرآیندی است که طی آن عملکرد یک شخص با برخی استانداردها و با حضور دست کم شخص دیگری که از مقیاس آگاهی دارد و می‌تواند فرایند مقایسه را ارزیابی کند، مقایسه می‌شود. به‌طور معمول انگیزش پیشرفت در ورزش، رقابت‌جویی نامیده می‌شود. روان‌شناسان معتقدند انگیزش پیشرفت (رقابت‌جویی) میل و اشتیاق یا تلاش و کوششی است که شخص برای دستیابی به هدفی و یا تسلط بر اشیا و امور یا افراد و اندیشه‌ها و رسیدن به معیار عالی از خود نشان می‌دهند. این میل و کوشش در افراد رقابت‌جو زیاد و در افراد غیررقابت‌جو کم است. به‌نظر مارتینز^۷ رقابت‌جویی، رفتاری برای پیشرفت در شرایط رقابتی بوده و عامل اصلی در آن ارزشیابی اجتماعی است (جیل^۸، ۲۰۰۰: ۲۷؛ حبیبی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۱۷).

¹ Differential psychology

² Psychology

³ Educational Science

⁴ Competition

⁵ Achievement motivation

⁶ Arousal

⁷ Martinez

⁸ Gill, D. L.

پرخاشگری و خشم نیز از جمله متغیرهایی هستند که می‌توانند تأثیر سوئی بر عملکرد ورزشی داشته باشند. از طرف دیگر، پرخاشگری و خشم از شاخص‌های مؤثر در سلامت روانی هستند که با معنویت ارتباط دارند. پرخاشگری نه رقابت است و نه عصبانیت؛ رقابت یک نگرش و عصبانیت یک احساس است. با این حال عصبانیت و رقابت هر دو در پرخاشگری نقش دارند (بلیک جی ام و همکاران، ۲۰۰۵: ۴۴). پرخاشگری، رفتاری است که هدف آن آسیب زدن به خود یا دیگران است؛ در این تعریف، قصد و نیت دارای اهمیت است؛ یعنی یک رفتار آسیب‌زا در صورتی پرخاشگری محسوب می‌شود که از روی قصد و عمد به منظور آسیب و صدمه زدن به دیگری با خود انجام گرفته باشد (کریمی، ۲۰۰۸: ۱۲۲). پرخاشگری به شکل‌های گوناگونی رخ می‌دهد، شکل کلامی و جسمانی پرخاشگری معرف مؤلفه‌های ابزاری یا رفتاری، خشم معرف جنبه‌ی هیجانی و خصومت معرف جنبه‌ی شناختی پرخاشگری است (خواجوی و میرعالی، ۲۰۱۷: ۱۶۵).

در این پژوهش به دنبال آنیم که دریابیم آیا بین نقش رقابت‌جویی و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه وجود دارد؟ و آیا تعاملات خانوادگی می‌تواند رابطه بین رقابت‌جویی با پیش‌بینی خشم را تعدیل نماید؟

ادبیات پژوهش

در سال ۱۹۷۹ السون، اسپرنگل و راسل^۲ مدل مدور سیستم‌های خانواده را بعد از مرور بیش از ۵۰ مطالعه پژوهشی و تجربی روی کارکرد خانواده و کار تجربی در زمینه ابزارهای خانواده تدوین کردند. این مدل دربرگیرنده سه مفهوم اساسی برای کارکرد خانواده است: انسجام^۳، انعطاف‌پذیری^۴ و تعامل^۵. انسجام به‌عنوان پیوند هیجانی اعضای خانواده نسبت به

¹ Black JM & elt

² Olson, Sprenkle & Russell

³ Cohesion

⁴ Flexibility

⁵ Communication

یکدیگر و انعطاف‌پذیری به‌عنوان کیفیت و بیان رهبری و سازماندهی، رابطه نقش و قواعد روابط و مذاکرات تعریف شده است. تعامل که شامل مهارت‌های ارتباطی مثبت مورد استفاده در سیستم خانواده است، به‌عنوان بعد تسهیل‌کننده در نظر گرفته شده و به خانواده‌ها در تغییر سطح انسجام و انعطاف‌پذیری و کارکرد بهتر کمک می‌کند. فرضیه اصلی مدل مدور که فرضیه منحنی نامیده می‌شود، این است که سطوح متوازن^۱ انسجام و انعطاف-پذیری نشان دهنده‌ی کارکرد خانواده سالم است و سطوح نامتوازن^۲ انسجام و انعطاف-ناپذیری (میزان بسیار کم یا زیاد) با کارکرد خانواده مشکل‌زا رابطه دارد (السون، ۲۰۱۱: ۱۰۸، حبیبی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۱۵)

از سوی دیگر، در زمینه خانواده، داشتن ابزارهایی که پایایی و روایی مناسبی داشته باشند بسیار مهم است. علاوه بر این، اندازه‌گیری کارکرد خانواده حوزه پیچیده‌ای است که اختلاف نظرهای زیادی را به دنبال خود دارد (بایوکو، کاکویو، لاکو و تافا، ۲۰۱۳)؛ بنابراین بخش عظیمی از تلاش‌های پژوهشی در جهت ساخت و تحول ابزارهای اندازه‌گیری بوده است (حبیبی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۱۵).

خانواده نخستین و مهم‌ترین پایگاه تربیت فرزندان است و فرزندان بیش از آن که از حرف‌های پدر و مادر مطالبی را بیاموزند، رفتار آنان را الگوی خود قرار می‌دهند. احساس و عاطفه افراد، ابتدا در خانواده جهت می‌یابد و شکل می‌گیرد، اما متأسفانه برای بسیاری از کودکان و نوجوانان این نخستین پایگاه به آموزشگاه خشونت تبدیل می‌شود، زیرا خشونت میان والدین و خشونت علیه فرزندان آموزه‌هایی برای ایشان به همراه دارد (قریشی‌زاده، ۱۳۸۱: ۳۳).

خانواده، این واحد به ظاهر کوچک اجتماعی، از ارکان عمده و از نهادهای اصلی هر جامعه به شمار می‌رود. در واقع هر خانواده را باید خشت بنای جامعه و کانون اصلی حفظ

1 Balanced

2 Un-balanced

سنت و رسوم و ارزش‌های والا و مورد احترام و شالوده مستحکم مناسبات پایدار اجتماعی و روابط خویشاوندی، مبدأ بروز و ظهور عواطف انسانی و کانون صمیمانه‌ترین روابط میان افراد و پرورش فکر و اندیشه و اخلاق و تعالی روح انسانی به حساب آورد (سیف، ۱۳۶۸: ۸۵).

خشونت خانوادگی با دیگر اشکال خشونت متفاوت است. نخست آن‌که خشونت در خانواده در خلوت خانه اتفاق می‌افتد و حال آن‌که سایر خشونت‌ها در محیط‌های عمومی صورت خارجی پیدا می‌کند. دوم این‌که، وقتی خشونت در یک مکان عمومی روی می‌دهد، عواملی هستند که در آن مداخله می‌کنند، یا به دعوا پایان می‌دهند یا به طرفداری یکی از طرفین وارد معرکه می‌شوند. اما خشونت در خانه موضوعی خصوصی است و شاهدهی ندارد. کسی هم نیست که به آن فیصله دهد. سوم، وقتی در حضور عام خشونت رخ می‌دهد کسی ممکن است در خلال منازعه و یا قبل از آن به پلیس زنگ بزند تا مانع از درگیری شود. در خشونت‌های خانوادگی معمولاً یا یکی از همسایگانی که در مجاورت آن‌ها زندگی می‌کند به پلیس زنگ می‌زند و یا این کار توسط یکی از اعضای خانواده وقتی منازعه تمام شده است، صورت می‌گیرد و برخورد پلیس هم در منزل و در محیط‌های عمومی متفاوت است (جلیس^۱، ۱۹۷۹: ۸۹).

حقایق و عریضی (۲۰۰۹) به نقل از نظریه کارن هورنای^۲ بیان می‌دارند که، فرد برای رویارویی با اضطراب اساسی از سه گونه گرایش رفتاری و ادراکی ویژه بهره می‌گیرد که از آن‌ها با عنوان تیپ‌های شخصیتی همراه^۳، پرخاشگرانه^۴ و گسسته^۵ نام برده می‌شود (کولیدج^۶، مور^۷، یامازاکی^۸، استورات^۱ و سگال^۲، ۲۰۰۱؛ شاتز^۳، ۲۰۰۴؛ شولتز^۴، ۱۳۸۵).

¹ Gelles

² Karen Horney

³ compliant

⁴ aggressive

⁵ detached

⁶ Coolidge

⁷ Moore

⁸ Yamazaki

کولج (۲۰۰۲) پس از یک رشته بررسی‌های گسترده بر پایه نظریه کارن هورنای، تیپ پرخاشگری را به سه گونه پرخاشگری بدخواهانه^۵، قدرت خواهانه^۶ و مخاطره جویانه^۷ تقسیم‌بندی کرده است. در گونه بدخواهانه، دیگران غیرقابل اعتماد و بدنیت دانسته می‌شوند و باید آنان را از رسیدن به خواسته‌های‌شان بازداشت. نوع قدرت طلبانه، تمایل به کنترل دیگران و ابراز قدرت دارد. نوع مخاطره جویانه، به تنازع بقا باور دارد که در آن افراد باید بدون در نظر گرفتن محدودیت‌ها و با بی‌پروایی، تنها در اندیشه نجات خود باشند (حقایق و عریضی، ۲۰۰۹: ۸۲).

فرانکن (۱۹۹۵، ۱۹۹۶) به‌منظور بررسی دلایل تمایل افراد به رقابت‌جویی تحقیقاتی در این زمینه انجام داده است. وی معتقد است حداقل سه فرض اساسی برای چرایی تمایل برخی افراد به موقعیت‌های رقابت‌آمیز می‌توان ارائه داد: دلیل اول این است که تقریباً در هر موقعیت رقابت‌آمیزی هم برنده وجود دارد و هم بازنده؛ بنابراین، اگر فردی بخواهد برنده باشد باید در مقابل دیگران به رقابت شدید پردازد. دلیل دوم این است که تمایل افراد به موقعیت‌های رقابت‌آمیز ممکن است به خاطر وجود پاره‌ای از الگوها و یا موقعیت‌هایی باشد که مهارت آن‌ها را افزایش می‌دهند؛ به عبارت دیگر، موقعیت رقابت‌آمیز ممکن است شرایط مطلوبی برای بهبود عملکرد فرد فراهم آورد. سومین دلیلی که ممکن است افراد به خاطر آن تمایل به موقعیت‌های رقابت‌آمیز داشته باشند این است که چنین موقعیت‌هایی می‌توانند نقش یک عامل یا منبع انگیزشی را ایفا کنند (فرانکن، ۱۹۹۶: ۸۰۶).

از دیدگاه فرانکن (۱۹۹۶)، افرادی که نیاز شدید به برنده شدن را احساس می‌کنند، جهان را بیشتر با دیدی منفی می‌بینند. نیاز شدید به برنده شدن در آن‌ها حداقل تا حدودی

¹ Stewart

² Segal

³ Shatz

⁴ Shooltz

⁵ malevolence aggression

⁶ power aggression

⁷ strenght aggression

ناشی از این ترس است که آن‌ها احساس می‌کنند در جهانی زندگی می‌کنند که حالتی خصمانه در آن وجود دارد و تنها راه بقا، برنده شدن یا پیروزی بر دیگران است. این افراد به‌جای آن‌که سعی کنند از طریق مهارت‌یابی و کار به اهداف و آرزوهای خود نائل شوند، سعی می‌کنند با کسب حداکثر آن‌چه که می‌توانند به دست آورند، به این پیروزی و بقا برسند (فرانکن، ۱۹۹۵: ۱۷۹).

بازنگری ادبیات چارچوبی را برای مقایسه نتایج با دیگر یافته‌ها فراهم می‌کند و همه یا بعضی از این‌ها باعث می‌شود که پایه‌ای محکم در مطالعه موردنظر در مورد ادبیات و پیشینه پژوهش وجود داشته باشد (میلر^۱ ۱۹۹۱). بازنگری ادبیات پیشینه مطالعات در هر تحقیقی به خاطر اهداف متعددی صورت می‌گیرد: اول اینکه باعث می‌شود خواننده از نتایج مطالعات دیگران در ارتباط با موضوع مورد مطالعه با خبر شود و دوم اینکه این بازنگری‌ها در ادبیات گذشته باعث ارتباط برقرار کردن بین موضوع مورد مطالعه با آنها شده و فاصله‌ها پر شود و راه را برای تحقیقات آتی نیز نشان می‌دهد (کوپر^۲، ۱۹۸۴: ۵۵۵). در تحقیقی که حبیبی و همکاران (۱۳۸۹) با هدف جفت شدن ویژگی‌های شخصیتی رقابت‌جویی و نوع محیط تمرینی در یادگیری یک مهارت ورزشی در دانشگاه علوم و تحقیقات تهران به انجام رسانیده‌اند، پس از جمع‌آوری داده‌ها که در چهار هفته تمرین انجام شده است، دریافتند که افراد رقابت‌جو در محیط تمرینی رقابتی نسبت به افراد غیر رقابت‌جو در محیط تمرینی غیر رقابتی نتایج بهتری را کسب کرده‌اند (حبیبی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۱۷).

موحدی و همکاران (۲۰۰۷) دو گروه از آزمودنی‌ها را در دو نوع محیط بالا و پایین در یک مهارت ورزشی بررسی کردند. یافته‌ها نشان داد که اکتساب و یادداری در هر دو محیط تمرین صورت گرفت و اختلاف معناداری در آزمون اکتساب و یادداری در بین

¹ Miller

² Cooper

گروه‌ها مشاهده نشد، ولی گروه‌ها و قتی در انگیزختگی متفاوت از انگیزختگی دوره تمرین آزمون قرار گرفتند، افت معناداری را در عملکرد تجربه کردند. در پژوهشی که فرانکن و همکاران (۱۹۹۴) بر روی دانشجویان ورزشکار به انجام رسانیدند، دریافتند که عوامل شخصیتی رقابت‌جویی و موقعیت رقابت در زمینه‌های ورزشی بر انتخاب نوع رشته‌ی ورزشی مؤثر است (حبیبی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۲۰).

همچنین یافته‌های محققان نشان می‌دهد که، بین رقابت‌جویی و پیشرفت تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد، همچنین تحقیق بین رقابت‌جویی و عزت نفس مشترکاً ۴/۱۴ درصد واریانس پیشرفت تحصیلی را پیش‌بینی می‌کنند (کوشکی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱). در تحقیقی که چن^۱ و لم^۲ (۲۰۰۸) در خصوص رابطه بین رقابت و کارآمدی^۳ در یادگیری جانشینی در دانش‌آموزان کلاس هفتم هنگ‌کنگ انجام دادند. نتایج نشان داد که در گروه رقابت‌جویی، وقتی دانش‌آموزان در یادگیری جانشینی مشارکت می‌کردند، خود کارآمدی آن‌ها کاهش می‌یافت (به نقل از صادقی، ۱۳۹۰: ۴۶).

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه‌های اصلی تحقیق

- بین نقش رقابت‌جویی و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.
- تعاملات خانوادگی می‌تواند رابطه بین رقابت‌جویی با پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان را تعدیل نماید.

فرضیه‌های فرعی تحقیق

- به نظر می‌رسد بین رضایت خاطر ناشی از دستیابی به عملکرد بهتر و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.

¹ CHan

² Lam

³ Self-Efficacy

- به نظر می‌رسد بین اشتیاق به برد و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین انگیزه برای تلاش و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان نسبت به کودک آزاری رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین احساس رضایت از انجام صحیح تکالیف و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.
- به نظر می‌رسد بین ترجیح به انجام کارهای سخت‌تر و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.

مدل تحقیق

شکل ۱: مورد مفهومی پژوهش

روش تحقیق:

در این پژوهش، جامعه آماری مورد نظر شامل دانش‌آموزان پسر ۱۳ تا ۱۶ سال مدارس متوسطه اول ناحیه چهار مشهد بوده که بر اساس آمار موجود ۲۲۰۰ نفر گزارش شده است.

گروه نمونه در این پژوهش با توجه به جدول کوکران ۳۲۷ نفر، از دانش‌آموزان پسر از مدارس منتخب که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی چند مرحله‌ای انتخاب شدند، به این صورت که به‌طور تصادفی و در ۳ روز مختلف از هر پایه تحصیلی به کلاس رفته و از هر کلاس ۲۰ نفر به صورت تصادفی برای پاسخگویی به پرسشنامه‌ها انتخاب شدند. در این پژوهش ابزار زیر به کار گرفته شد.

الف - پرسشنامه رقابت‌جویی، یکی از ابزارهای این پژوهش آزمون رقابت‌جویی، آزمون رقابت‌جویی ۲۲ سوالی فرانکن (۱۹۹۵) است که به‌منظور مقاصد پژوهشی ترجمه و بازبینی شده است. این پرسشنامه شامل ۵ عامل اصلی شامل (۱) رضایت خاطر ناشی از دستیابی به عملکرد بهتر، (۲) اشتیاق به برد، (۳) انگیزه برای تلاش و کوشش بیشتر در شرایط رقابتی، (۴) احساس رضایت از انجام صحیح تکالیف، (۵) ترجیح به انجام کارهای سخت‌تر می‌باشد. این سوالات از نوع مقیاس ۵ امتیازی لیکرت بوده که به دو صورت فردی پاسخ داده شده است.

ب - پرسشنامه پرخاشگری باس و پری (۱۹۸۵) شامل ۲۹ سوال استاندارد که در طیف لیکرت ۵ امتیازی تقسیم‌بندی شده است.

ج - پرسشنامه تعاملات خانوادگی دیوید السون و هاوارد بارس^۱ (۲۰۰۴) که نشان‌دهنده چگونگی تعاملات خانوادگی (FCS) که شامل ۱۰ سوال که در طیف لیکرت تنظیم شده است و به همراه دو پرسشنامه دیگر در اختیار حجم نمونه قرار گرفته است. پایایی این مقیاس را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۹ گزارش شده است. (حبیبی و همکاران، ۱۳۹۳: ۳۱۸).

اعتبار به کار گرفته شده برای پرسشنامه این مطالعه اعتبار صوری و محتوایی است. اعتبار صوری بدین نحو که در انتخاب سوالات برای پرسشنامه از نظر برخی از اساتید بخش مشاوره خانواده علامه طباطبایی تهران استفاده شده است و هم در مورد کلیت پرسشنامه به

¹ Olson & Barnes

نحوی که اصلاحات مورد نظر آن‌ها انجام شده از این طریق اعتبار پرسشنامه تأیید گردیده است و همین‌طور روایی پرسشنامه با توجه به تحلیل عاملی تأییدی در نرم افزار Amos24 مورد آزمون قرار گرفت و بار عاملی همه گویه بالاتر از ۰,۳ شد بنابراین روایی آنها مورد پذیرش است. برای آزمون پایایی نیز از آلفای کرونباخ در نرم افزار spss22 استفاده گردید که آلفای تک تک متغیرها و همچنین آلفای کل بالاتر از ۰,۷ شد، بنابراین پرسشنامه از پایایی بالا و قابل قبولی برخوردار گردید.

یافته های تحقیق

جدول ۱ بیانگر توزیع فراوانی و درصد گروه سنی پاسخگویان می‌باشد. حداقل سن ۱۳ سال و حداکثر آن ۱۶ سال می‌باشد. این دامنه سنی به چهار گروه تقسیم شد. که شامل گروه سنی ۱۳ سال، ۱۴ سال، ۱۵ سال و ۱۶ سال است. همان‌طور که جدول نشان می‌دهد ۷۵ نفر در گروه سنی ۱۳ سال، ۷۸ نفر در گروه سنی ۱۴ سال، ۸۵ نفر در گروه سنی ۱۵ سال و ۸۹ نفر در گروه سنی ۱۶ سال قرار دارند.

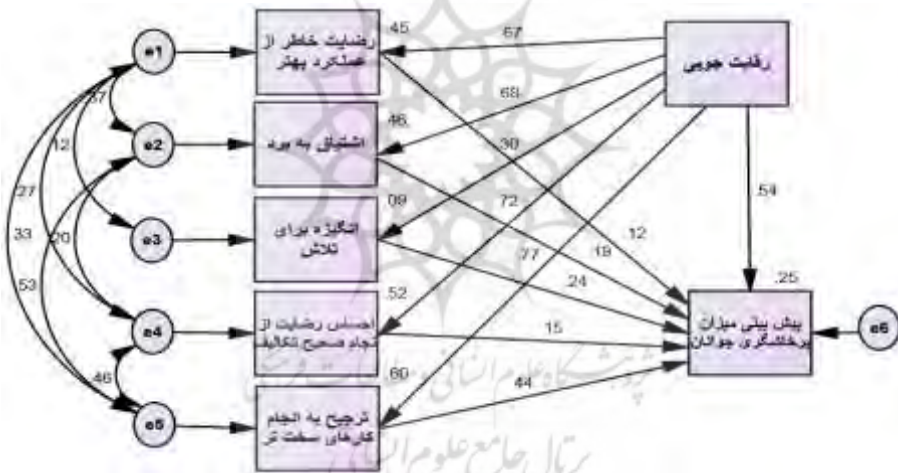
جدول ۱: توزیع فراوانی و درصد گروههای سنی پاسخگویان

سن	فراوانی	درصد
۱۳	۷۵	۲۲,۹۳
۱۴	۷۸	۲۳,۸۵
۱۵	۸۵	۲۵,۹۹
۱۶	۸۹	۲۷,۲۱
جمع	۳۲۷	۱۰۰

تجزیه و تحلیل فرضیه ها

برای تحلیل فرضیه ها از تحلیل مسیر با استفاده از نرم افزار Amos24 بهره گرفتیم. زمانی که الگو از برازش مناسب برخوردار خواهد بود که از RMSEA و RMR پایینی

برخوردار بوده و مقادیر CFI, TLI, GFI, IFI, NFI آن از ۹۰ درصد بیش تر باشد. بررسی نتایج آزمون برازش مدل مفهومی نشان داد که الگوی پژوهش از وضعیت مناسبی برخوردار می باشد. همچنین نتایج تحلیل عاملی تأییدی معادلات اندازه گیری شده مربوط به سازه های تحقیق و شاخص های به دست آمده ($CFI=998, TLI=0.985,$) $GFI=0.996, IFI=0.998, NFI=0.996, RMR=0.009, RMSEA=0/054$) آمده نشان دهنده برازش مطلوب مدل اندازه گیری می باشد. به دیگر سخن تمامی ابعاد، مؤلفه ها و شاخص هایی که برای سازه های متغیرهای پژوهش تعریف شدند مناسب هستند و به لحاظ تجربی می توانند متغیرهای مذکور را تبیین و اندازه گیری نمایند. شکل ۲ مدل نهایی پژوهش با ضرایب تاثیر را نشان می دهد.

شکل ۲: مدل نهایی پژوهش با ضرایب تاثیر

جدول ۲: ضرایب استاندارد شده و نشده

ضریب استاندارد	سطح معناداری	نسبت بحرانی	خطای استاندارد	تخمین غیراستاندارد	
.671	***	19.824	.031	.609	رقابت جویی <--- رضایت از عملکرد
.678	***	20.191	.022	.452	رقابت جویی <--- اشتیاق
.303	***	6.961	.034	.235	رقابت جویی <--- انگیزه برای تلاش
.773	***	26.630	.034	.903	رقابت جویی <--- ترجیح کارهای سختتر
.720	***	22.713	.034	.773	رقابت جویی <--- رضایت از انجام تکالیف
.195	.031	2.252	.087	.196	اشتیاق <--- پیش‌بینی پرخاشگری
.240	***	5.738	.048	.274	انگیزه برای تلاش <--- پیش‌بینی پرخاشگری
.443	***	5.448	.062	.336	ترجیح کارهای سختتر <--- پیش‌بینی پرخاشگری
.124	.037	2.085	.058	.121	رضایت از عملکرد <--- پیش‌بینی پرخاشگری
.149	.022	2.292	.054	.123	رضایت از انجام تکالیف <--- پیش‌بینی پرخاشگری
.539	***	7.731	.062	.477	رقابت جویی <--- پیش‌بینی پرخاشگری

با توجه به جدول ۲ فرضیه صفر در همه فرضیه‌های فرعی پژوهش به همراه فرضیه اصلی اول رد شده و همه فرضیه‌های فرعی پژوهش به همراه فرضیه اصلی اول با اطمینان ۹۵٪ با توجه به سطح معناداری پایینتر از ۰,۰۵ مورد تأیید قرار می‌گیرند. بنابراین با توجه به نتایج این پژوهش بین نقش رقابت جویی در ابعاد رضایت خاطر ناشی از دستیابی به عملکرد بهتر، اشتیاق به برد، انگیزه برای تلاش، احساس رضایت از انجام صحیح تکالیف و ترجیح به انجام کارهای سخت تر با پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.

مدل ساختاری تعدیل گر

در این مقاله بایستی مدل ساختاری تعدیل گر نیز مورد ارزیابی قرار گیرد. متغیر تعدیل گر مدل، تعاملات خانوادگی است. در این مورد فرضیه مطرح شده به شرح زیر می‌باشند:

H2: تعاملات خانوادگی می‌تواند رابطه بین رقابت جویی با پیش بینی میزان پرخاشگری جوانان را تعدیل نماید.

برای آزمون تاثیر متغیر تعدیل گر تعاملات خانوادگی، از مدل‌سازی معادلات ساختاری چند گروهی استفاده شد. با توجه به طبقه‌بندی تعاملات خانوادگی در دو گروه تعاملات خانوادگی پائین (۱۷۲ نمونه) و تعاملات خانوادگی بالا (۱۵۵ نمونه)، از مدل‌سازی معادلات ساختاری چند گروهی، برای آزمون تاثیر متغیر تعدیل گر تعاملات خانوادگی استفاده شد. آزمون یکسانی ضرایب مسیر که در آن تفاوت در مقادیر X^2 بین مدل محدود شده (مدلی که در آن همه مسیرهای مدنظر، بین دو گروه بالا و پایین یکسان فرض شده است) و مدل آزاد (مدلی که در آن همه مسیرها به استثناء مسیری که به‌طور بالقوه از متغیر تعدیل گر تاثیر می‌پذیرد، در بین دو گروه افراد یکسان فرض شده است) مورد مقایسه قرار گرفت. اگر X^2 مدل آزاد بطور معناداری کمتر از مدل محدود شده باشد و جهت تعدیل نیز متناسب با پیش‌بینی ما باشد، در آن صورت فرضیه مورد تأیید قرار می‌گیرد. جداول ۴ و ۵ نتایج اجرای مدل‌سازی معادلات ساختاری چند گروهی را برای متغیر تعدیل گر تعاملات خانوادگی نشان می‌دهد.

جدول ۳: تفاوت در مقادیر X^2 (آزمون یکسانی ضرایب مسیر) برای تعاملات خانوادگی

فرضیه	مسیر فرض شده	مدل	X^2	ΔX^2	p
H ₂	رقابت جویی <---- پرخاشگری جوانان	مدل محدود شده	۸۶۰/۷۹۲	۰/۰۲۳	۰/۸۸
		مدل آزاد	۸۶۰/۷۶۹		

جدول ۴: برآورد ضرایب مسیر در مدل سازی معادلات ساختاری چندگروهی تعاملات خانوادگی

متغیر تعدیلگر بالا			متغیر تعدیلگر پائین			مسیر فرض شده	فرضیه
p	t-value	ضرایب استاندارد شده	p	t-value	ضرایب استاندارد شده		
۰/۰۰۰	۷/۲۸۳	۰/۷۶۶	۰/۰۰۰	۵/۳۹۶	۰/۷۵۴	رقابت جویی <---- پرخاشگری جوانان	H ₂

بر اساس نتایج به‌دست آمده (جدول ۳) در خصوص فرضیه‌های تحقیق با توجه به سطح معنی‌داری تفاوت دو گروه می‌توان بیان کرد که فرضیه صفر تأیید می‌شود. با توجه به اینکه تفاوت X^2 مدل آزاد و مدل محدود شده از لحاظ آماری در همه فرضیه‌ها معنادار نمی‌باشد ($\Delta x^2=0/88$, $p>0/05$)، بنابراین فرضیه اصلی دوم رد می‌گردد. بدین ترتیب می‌توان ادعا کرد که تعاملات خانوادگی نقش تعدیلگری در رابطه بین رقابت جویی با پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان ایفا نمی‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

در افراد مختلف تمایلات متفاوتی برای رقابت‌جویی با یکدیگر وجود دارد. برای سنجش این تفاوت‌ها، از نتایج تحلیل عاملی داده‌های حاصل از پرسشنامه رقابت‌جویی استفاده شده است. در این پژوهش، تحلیل عاملی داده‌های آزمودنی‌های پسر منجر به استخراج پنج عامل قابل تفسیر و روشن در گروه مورد سنجش شده است. نتایج تحقیقات گذشته (فرانکن، ۱۹۹۵) نیز مؤید تفاوت در تعداد عامل‌های به‌دست آمده برای این گروه سنی و به‌ویژه در پسران است.

نتایج همبستگی بین عوامل رقابت‌جویی نشان می‌دهد که در این گروه سنی و در بین پسران، ترجیح به کارهای سخت‌تر با ضریب استاندارد ۰/۴۴۳. از بالاترین رتبه برخوردار بوده، و بعد از آن، انگیزه برای تلاش بیشتر با ۰/۲۴۰ در جایگاه دوم قرار دارد. همچنین عامل اشتیاق با ضریب استاندارد ۰/۱۹۵. سومین عامل مهم و تاثیرگذار در رقابت‌جویی می‌باشد.

رضایت از انجام تکالیف هم با مقدار ۱۴۹/ و رضایت از عملکرد هم با ضریب ۱۲۴/ در رتبه های اخر قرار دارند. بنابراین، همواره در این گروه سنی، احساس رضایت در آخرین رده های رقابت جویی قرار دارد.

نتایج برخی پژوهش‌ها (فرانکن، ۱۹۹۵، ۱۹۹۶) نشان می‌دهد که افراد دارای سوگیری «برنده محورها، توانایی مقابله با استرس را ندارند. به عکس، کسانی که نمره بالایی در مقیاس های مربوط به عمل کردن به نحو احسن»، «ترجیح دادن تکالیف دشوار» و «حرمت - خود» کسب کرده بودند از مهارت‌های مقابله‌ای فعال برخوردار بودند. در آن پژوهش، افرادی که نیاز شدیدی به برنده شدن احساس می‌کردند، در مواجهه با استرس و خشونت- های درون رقابتی، از رابطه معنادار و مستقیمی روبرو می‌شوند که بروی عملکرد آن‌ها تأثیر به‌سزایی داشته است. همچنین در این پژوهش و با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی تعاملات خانوادگی، رابطه معناداری مشاهده نشده است، در نتیجه احتمال تعدیل‌گری تعاملات خانوادگی بین رقابت‌جویی و پرخاشگری تأیید نمی‌گردد. با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان نتایج تحقیق را طبق جدول ۵ تشریح نمود.

ردیف	نوع فرضیه	فرضیه	نتیجه
۱	اصلی	بین نقش رقابت جویی و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.	تأیید
۲		تعاملات خانوادگی می‌تواند رابطه بین رقابت‌جویی با پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان را تعدیل نماید.	رد
۳	فرعی	بین رضایت خاطر ناشی از دست‌یابی به عملکرد بهتر و پیش-بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.	تأیید
۴		بین اشتیاق به برد و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.	تأیید
۵		بین انگیزه برای تلاش و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان نسبت به کودک‌آزاری رابطه معناداری وجود دارد.	تأیید

تأیید	بین احساس رضایت از انجام صحیح تکالیف و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.	۶
تأیید	بین ترجیح به انجام کارهای سخت‌تر و پیش‌بینی میزان پرخاشگری جوانان رابطه معناداری وجود دارد.	۷

جدول ۵: نتایج فرضیه‌های تحقیق

راهکارها

رقابت‌جویی سالم

- به امور انجام شده توسط نوجوان بها دهید و نه نتیجه نهایی. مطابق فرضیه هفتم تحقیق دانش‌آموزان در این سن ترجیح می‌دهند که کارهای سخت‌تر را بیشتر انجام دهند و از انجام آن‌ها بیشتر خرسند و احساس مثبت دارند؛ لذا باید سعی شود کمتر نتیجه‌گرا بود و بیشتر به فعل انجام شده تمرکز کرد.
- طبق فرضیه پنجم تحقیق، و نظریه فرانکن (۱۹۹۵) انگیزه برای تلاش بیشتر و مضاعف در تمام انسان‌ها وجود دارد. ولی باید توانایی باخت بدون احساس شکست را در فرزندان تقویت کنیم. به کودکان کمک کنیم تا بفهمند که برد و باخت هر روز پیش می‌آید، به او برای فراموش کردن شکست و حرکت به جلو کمک کنید و نقاط قوت منحصر به فرد او را یادآوری کنید. نوجوانان خود را تشویق کنید تا به تلاش ادامه دهند، زیرا استمرار تلاش احساس خوبی در درون انسان به وجود می‌آورد.
- در فرضیه چهارم پژوهش، اشتیاق به برد بوده که از منظر فرانکن و تمامی محققان این عرصه، یکی از عوامل تأثیرگذار در زندگی فردی و تحصیلی دانش‌آموزان و به ویژه نوجوانان می‌باشد. همه باید شانس پیروزی داشته باشند. اگر این اشتیاق وجود نداشته باشد کسی هم تلاش نکرده و عامل اصلی رقابت‌جویی هم وجود نخواهد داشت.
- سعی گردد زمان رقابت محدود و کوتاه باشد تا عملکرد افراد بهتر و سریع‌تر خود را بروز نماید.

- رقابت باید انگیزه‌ی یادگیری و در نتیجه‌ی یادگیری را افزایش دهد. همواره از خودتان پرسید که آیا رقابت‌هایی که اکنون وجود دارد با این هدف همخوانی دارد؟
- بعد از این که نتیجه‌ی یک رقابت مشخص شد افراد پیروز باید تحسین شوند ولی افراد شکست خورده نباید تحقیر شوند. اگر تحقیر صورت گیرد افراد پیروز محبوبیت خود را در بین دیگران از دست خواهند داد و این به نفع هیچکس نیست. افراد پیروزی که می‌توانستند به الگویی موثر تبدیل شوند منزوی خواهند شد.

کاهش پرخاشگری

- ارتقاء مهارت‌های اجتماعی و تکنیک‌های ارتباطی خصوصاً ارتباطات و تعاملات غیررسمی در محیط‌های آموزشی یک عامل بسیار موثر در کاهش پرخاشگری است. مهارت‌هایی مانند ارتقا آستانه تحمل و کنترل خشم، دگرخواهی و کاهش تعلقات فردی می‌تواند حایز اهمیت باشد.
- برپایه مطالعات انجام شده، شانس قرار گرفتن در معرض خشونت فیزیکی در بین دانش‌آموزانی که احساس رضایت کمتری دارند کمتر است، نوجوانان ۱۳ تا ۱۶ سال بیشتر از آن که مهارت‌ها و منابع لازم برای رقابت جویی را بیاموزند باید از مهارت‌های کنترل خشم و پرخاشگری بهره‌مند شوند.
- عدم پایبندی به آموزه‌های مذهبی یکی از عوامل موثر ارتکاب به پرخاشگری محسوب می‌شود.
- دیدن و مواجهه با خشونت در دوره کودکی از دیگر عواملی است که عامل تسهیل پرخاشگری در دوران نوجوانی می‌شود مشاهده یا مواجهه با خشونت در کودکی، سبب ایجاد چرخه میان نسلی سوء استفاده می‌شود و کودکان شاهد خشونت، آن را به عنوان یک روش پذیرفته شده برای حل رقابت‌های خود می‌آموزند.
ارائه آموزش‌های لازم در مدارس در جهت پیشگیری از پرخاشگری.

منابع

- (۱) حبیبی، علی، موحدی، احمدرضا، نزاکت الحسینی، مریم، جلالی، شهین، مرادی، جلیل (۱۳۸۹). جفت شدن ویژگی شخصیتی رقابت جویی و نوع محیط تمرینی در یادگیری یک مهارت، **نشریه رشد و یادگیری حرکتی-ورزشی**، تابستان، شماره ۵، صص ۱۱۷-۱۳۴.
- (۲) صادقی، جهانبخش (۱۳۹۰). «عوامل رقابت جویی و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی»، **فصلنامه علمی- پژوهشی مدیریت نظامی**، شماره ۴۱، سال یازدهم، بهار، صص ۴۳-۶۶.
- (۳) شفیق پور، سیده زهرا، صادق، رباب، جعفری اصل، کاظم نژاد لیلی (۱۳۹۵). «پرخاشگری در انواع سبکهای دلبستگی در نوجوانان»، **پرستاری و مامایی جامع نگر**، سال ۲۵، شماره ۸۱، پاییز، صص ۵۵-۶۴.
- (۴) فتحی رضایی، زهرا، عبدلی، بهروز، فارسی، علیرضا (۱۳۹۲). «تعیین روایی و پایایی نسخه فارسی مقیاس پرخاشگری و خشم رقابتی در ورزشکاران، پژوهشگاه تربیت بدنی و علوم ورزشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری»، **مطالعات روانشناسی ورزشی**، شماره ۷، بهار، صص ۱-۱۴.
- 5) Franken. R. E, Hill. R, Kierstead. J (1994). "sport interest as predicted by the personality measures of competitiveness, mastery, instrumentality, expressivity and sensation seeking, personality and individual difference". 14(4), PP:467-476.
- 6) Black JM, Hokanson Hawks J (2005). Medical-surgical nursing: Management for positive outcomes. 8th edition. New York: Saunders.
- 7) Buss AH, Perry M (1992). The aggression questionnaire. J Pers Soc Psychol. 63(3):452-9.
- 8) Chan, J. C. Y., & Lam, S (2008). Effects of competition on students' self-efficacy in vicarious learning. British Journal of Educational Psychology, 78, 95-108
- 9) Franken, R. E. & Brown, D. J (1996). The need to win is not adaptive : The need to win , coping strategies hope and self-esteem; Personality and individual differences, V 20 , N 6 , P 805 – 808
- 10) Franken, R. E. & Brown, D. J (1995). Why do people like competition? The motivation for winning, putting forth effort, improving one's performance, performing well, being instrumental, and expressing

-
- forceful/aggressive behavior, *Personality and Individual Differences*, V 19, N 2, P175 – 184
- 11) Karimi Y (2008). *Social psychology: Theories, concepts, and applications*. 3rd edition. Tehran: Arasbaran Publication. (Persian)
 - 12) Khajavi D (2017). MirALI Predicting Trait Competitive Anxiety Competitive Aggression, Competitive Anger related to Spiritual Intelligence in Veterans and Disabled "Athletes Iranian Journal of War & Public Health, 931:163-168.
 - 13) Lam, S-F., Yim, P-S., Law, J. S. F., & Chenug, R. W. Y (2008). The effects of competition on achievement motivation in Chinese classrooms; *British Journal of Educational Psychology*, 74, 281-296.
 - 14) Movahedi, A. Sheikh, M. Bagherzade, F. Hemayatlab, R. Ashayeri. H (2007). "A practice specificity –based model of arousal for achieving peak performance". *Journal of motor behavior*. vol 39, No 6, PP: 457-462.
 - 15) Schmidt RA (1941). *Motor control and learning: A behavioral emphasis*. Champaign, Ill: Human Kinetics.
 - 16) with Negative and Positive Driving Behaviors and Accidents Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology, Vol. 15, No. 1, Spring 2009, 81-85.